

Türkmenistanyň Prezidenti Serdar BERDIMUHAMEDOW: — AGZYBIRLIGIMIZ BILEN ÄHLI SEPGITLERE ÝETERIS!

ÝAŞ DIPLOMATYŇ SESI

Biziň baş maksadymyz Watana gulluk etmektir! METBUGAT — INTERNET GAZETI

THE VOICE OF YOUNG DIPLOMAT

INTERNET NEWSPAPER

№8 (30) 2022-nji ýylyň 16-njy apreli

Our main goal is to serve the Motherland!

Esaslandyryjysy – Türkmenistanyň Daşary işler ministriginiň Halkara gatnaşyklary instituty

Internet gazetini 2020-nji ýylyň 1-nji oktýabryndan bäri çykyar

УВЕРЕННОЙ ПОСТУПЬЮ — К НОВЫМ РУБЕЖАМ

Проводимая в эру Возрождения новой эпохи могущественного государства Президентом Сердаром Бердымухамедовым политика мира, равноправного и взаимовыгодного международного сотрудничества способствует укреплению экономической мощи Отчизны, неуклонному повышению благосостояния народа, достижению высоких рубежей. Яркой иллюстрацией того стали знаковые события минувших недель.

Проводимые в нашей стране массовые спортивные мероприятия, помимо оздоровительного и воспитательного значения, также несут в себе просветительскую функцию, способствуя формированию экологического мировоззрения в обществе. Ведь чистая экология и здоровье — факторы неразделимые. В этом смысле экологические акции представляют собой достойное продолжение добрых традиций по бережному отношению к природе. С инициативой о проведении такой акции, посвящённой Всемирному дню здоровья, выступили хакимлик и общественные организации города Ашхабада. В её рамках с 4 по

11 апреля нынешнего года с 8.00 до 18.00 улицы были открыты только для городских автобусов, автомобилей такси и специального транспорта. Данная акция стала очередным подтверждением того, что забота об экологическом благополучии является неотъемлемой составляющей социально-ориентированной политики Президента Сердара Бердымухамедова, во главу которой поставлено здоровье и счастливая жизнь народа.

Вобрав в себя события важного государственного значения, минувшие недели продемонстрировали дальнейшее продвижение Туркменистана по пути прогресс-

са и созидания. Так, ключевые вопросы социально-экономического развития регионов и ход сезонных сельхозработ были рассмотрены на рабочем совещании, проведённом Президентом Сердаром Бердымухамедовым по цифровой системе 4 апреля.

Кадровые вопросы финансово-экономического, топливно-энергетического, строительного, сельскохозяйственного комплексов, текстильной промышленности и торговли, сфер культуры, науки, образования, спорта и здравоохранения были рассмотрены на совещании, проведённом Президентом Сердаром Бердымухамедовым 5 апреля текущего года.

Круг стоящих перед военными и правоохранительными органами первоочередных задач был определен Президентом Туркменистана, Верховным Главнокомандующим Вооружёнными Силами страны Сердаром Бердымухамедовым на расширенном заседании Государственного совета безопасности, состоявшемся 6 апреля. На заседании также были подведены итоги работы, проделанной силовыми структурами за три месяца текущего года. Здесь стоит отметить, что Военная доктрина Туркменистана носит сугубо оборонительный характер. В связи с этим, Главой государства было поручено и впредь вести работу, направленную на дальнейшую модернизацию Вооружённых Сил страны, укрепление дисциплины во всех воинских соединениях.

В нашей стране осуществляется комплексная работа по вовлечению широких слоёв населения в занятия физической культурой и спортом, упорочению в обществе принципов здорового и активного образа жизни. Так, 7 апреля в Туркменистане по традиции массовым велопробегом отмечен Всемирный день здоровья. Колонну его участников в столице возглавил Президент Сердар Бердымухамедов. В веломарафоне приняли участие заместители Председателя Кабинета Министров, руководители Халк Маслахаты и Меджлиса Милли Генгеша Туркменистана, военных и правоохранительных органов, министерств и ведомств, столичной администрации, общественных организаций, СМИ, ректоры вузов, студенческая молодёжь.

Продланной в первом квартале нынешнего года работе в отраслях национальной экономики было посвящено заседание, которое Президент Сердар Бердымухамедов провёл 8 апреля. Главой государства была дана оценка деятельности заместите-

Политический комментарий

лей Председателя Кабинета Министров и хакимов велаятов, а также были определены приоритетные задачи социально-экономического развития Туркменистана на предстоящий период.

Знаменательным событием минувшей недели стал 30-летний юбилей установления дипломатических отношений между Туркменистаном и Российской Федерацией. За прошедшие годы многоплановый межгосударственный диалог, основанный на принципах искренней дружбы, доверия и добрососедства, успешно развивался по самому широкому спектру направлений. 8 апреля состоялся телефонный разговор между Президентом Туркменистана Сердаром Бердымухамедовым и Президентом Российской Федерации Владимиром Путиным. Глава Туркменского государства поздравил своего коллегу и в его лице весь дружественный народ России со знаменательным юбилеем — 30-летием установления дипломатических отношений между Туркменистаном и Российской Федерацией. Определению новых направлений партнёрства и укреплению сотрудничества дала импульс состоявшаяся 9 апреля встреча Президента Сердара Бердымухамедова с заместителем Председателя Правительства Российской Федерации, сопредседателем Межправительственной туркмено-российской комиссии по экономическому сотрудничеству Алексеем Оверчуком, прибывшим в Ашхабад с рабочим визитом во главе правительственной делегации своей страны. В ходе встречи Президент Сердар Бердымухамедов и российский вице-премьер обсудили нынешнее состояние и перспективы сотрудничества, отметили наличие большого потенциала для интенсификации взаимодействия по ключевым направлениям.

Таким образом, события минувших недель продемонстрировали дальновидность и эффективность государственной политики, проводимой под руководством Президента Сердара Бердымухамедова, которая нацелена на приумножение духовного потенциала нации, обеспечение неуклонной реализации долгосрочных преобразовательных программ, благодаря которым наша страна продолжает уверенное движение вперёд.

Тылла БАБАЕВА,
преподаватель Института международных отношений Министерства иностранных дел Туркменистана.

Welosipedli ýöriş

BELENT MAKSATLARA TARAP

Asylly däbe görä, Bütindünýä saglyk günü mynasybetli geçirilen köpçülikleýin welosipedli ýörişe gatnaşmak biz, talyp ýaşlar üçin ýatdan çykajak pursatlaryň birine öwürüldi. Hemişe bolsy ýaly, ir säherden Aşgabatda durmuş gaýnap joşyrdy. Döwlet Baştutanymyz köpçülikleýin welosipedli ýörişe badalga berip, degişli sport lybasyna beslenen gatnaşyjylaryň kerweniniň önüni çekdi. Hormatly Prezidentimiziň yzysüre hemmeler paýtagtymyzyň giň şaýollary bilen herekete başladylar. Welosipedçileriň topary bolup, biz Bitarap Türkmenistan şaýoly boýunça barýarkak, gözle görki hem-de özboluşly binägärligi bilen haýran galdyryrdy. Ýurdumyzyň sungat ussatlary giň we rowan şaýollaryň ugrunda ýörişe gatnaşyjylaryň önünde köp öwüşgünli aýdym-sazly tans kompozisiýasy bilen çykyş etdiler. Aprel aýynyň ir säheriniň jana şypaly, arassa, salkyn howasy, tebigatyň ajaýyp ýerleri ruhuňy göterýärdi. Köpçülikleýin welosipedli ýörişe gatnaşyjylar paýtagtymyzyň merkezindäki Ruhýýet köşgüniň ýanyndaky pellehana nädip gelendiklerini duýman galdylar.

Häzirki wagtda hem ýurdumyzda welosiped sporty we sportuň beýleki görnüşleri bilen meşgullanmak üçin ähli mümkinçilikler döredilýär. Şeýlelik-de, geçirilen köpçülikleýin baýramçylyk çäreleri Garaşsyz, baky Bitarap Watanymyzyň sagdyn durmuş ýörelgelerine, parahatçylygyň we sagdynlygyň aýrylmaz bölegi bolan halkara sport we ekologiýa hereketiniň ýörelgelerine ygrarlydygyny, saýlap alan döredijilik ýoly bilen ynamly öňe barýan mähriban halkymyzyň bitewüligini we jebisligini ýene-de bir gezek aýdyňlyk bilen görkezdi.

**Bereket
ÖWEZGELDIÝEW,**
Türkmenistanyň Daşary işler ministriginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň I ýyl talyby.

2 Ýaş diplomatyň sesi

BERKARAR DÖWLETIŇ TÄZE EÝYAMYNYŇ GALKYNYŞY

(Soňy. Başlangyjy gazetiniň 29-njy sanynda).

Çynar RUSTEMOWA,
Türkmenistanyň Gahrymany, ÝUNESKO-nyň işleri
barada Türkmenistanyň Milli toparynyň jogapkär
sekretary, Adatdan daşary we Doly ygtyýarly Ilçi.

Hindistanyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň Türkmenistana gelmegi şanly waka bolup taryhymyza girdi. Munuň şeýledigini ýakynnda habarçymyzyň Türkmenistanyň Gahrymany, ÝUNESKO-nyň işleri barada Türkmenistanyň Milli toparynyň jogapkär sekretary, Adatdan daşary we Doly ygtyýarly Ilçi Çynar RUSTEMOWA bilen guran söhbetdeşliginden hem aýdyň görmek bolýar.

— Siz Hindistan bilen baglanyşykly monografiýa hem ýazypsyňyz. Mümkin bolsa, bu işiňiz we onuň ýazylmagynyň esasy barada gürrüň beräýseňiz? Size hindi dilini ezber bilmek nähili başartdy?

Respublikasynyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň Türkmenistana döwlet sapary boldy. Saparyň çäginde belent mertebeli myhman institutymyza gelende size hem onuň bilen söhbetdeş bolmak miýesser etdi. Bu saparyň ikitaraplaýyn gatnaşyklardaky uly ähmiýeti barada siziň pikirleriňizi bilmek isleýäris.

— Bu örän möhüm we taryhy waka, çünki, birinjiden, bu sapar Türkmenistanyň Prezidenti hormatly Serdar Gurbangulyýewiç Berdimuhamedowyň wezipesine girişmek dabarasynyň yzysüre amala aşyryldy. Ikinjiden, munuň özi Hindistanyň Prezident derejesindäki Türkmenistana ilkinji saparydyr. Üçünjiden, Hindistanyň Prezidenti Türkmenistan we Niderlandlar Patşalygyny öz içine alan saparynyň birinji böleginde Türkmenistanda boldy. Dördünjiden, bu sapar Türkmenistan

bilen Hindistanyň diplomatik gatnaşyklarynyň ýola goýulmagynyň 30 ýyllyk da-

barasy bilen gabat geldi. Belent mertebeli myhmany institutda «Hindi burçunyň» açylmagy bilen baglanyşykda hindi dilinde mübäreklemeğiň, hindi saz guralynda mukam çalyşyp bermegiň miýesser edendigi üçin özümü bagtly saýýarym. Görnüşi ýaly, Hindistan Respublikasynyň Prezidentiniň sapary birbada birnäçe möhüm pursatlary öz içine aldy. Saparyň dowamynda türkmen-hindi gatnaşyklaryny işjeň ösdürmäge gönükdirilen ylalaşyklara gol çekildi. Bularyň hemmesi ikitaraplaýyn gatnaşyklaryň gerimini barha giňeltmäge uly badalga berdi.

— *Beren gyzykly, many-mazmunly gürrüňleriňiz üçin köp sag boluň!*

Söhbetdeş bolan: Aýbölek KAKABAÝEWA,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň Halkara gatnaşyklary fakultetiniň IV ýyl talyby.

GEÇMIŞIŇ ÝAŇY — ŞU GÜNÜŇ DAŇY

Türkmen-hindi gatnaşyklarynyň gadymdan gaýdýan taryhy kökleriniň bardygyna şaýatlyk edýän tapyndylar türkmen halkynyň köpasyrlyk taryhynda mynasyp orun eýeleýär. Munuň şeýledigine şu günki türkmen-hindi hyzmatdaşlygynyň täze gadamlary esasynda hem göz ýetirmek bolýar. Iki dostlukly ýurduň taryhy medeni ýadygärlikleri, medeniýetleriň özara baglanyşygy barada gyzykly maglumatlar Türkmenistanyň taryhy we medeni ýadygärliklerini goramak, öwrenmek hem-de rejelemek baradaky milli müdirliginiň başlygy Muhammet MÄMMEDOW bilen taýýarlan söhbetdeşligimizde hem aýdyň beýan edilyär.

— *Muhammet Annaýewiç, söhbetdeşligimiziň başynda türkmen-hindi gatnaşyklarynyň taryhy kökleri barada gürrüň beräýseňiz?*

— Türkmenistanyň we Hindistanyň ilatynyň arasyndaky söwda we medeni gatnaşyklar bürünç eýýamynda (miladydan öňki III — II müňýyllykda) başlanypdyr. Beýik

da, Altyndepeden palçykdan başlap, mis hanjarlara we monjuklara çenli dürli görnüşli senetleriň hindi senetçileriniň önümlerine meňzeýändigini belenilýär. W.M.Masson we W.I.Sarianidi hindi senetçileriniň önümleriniň, köplenç, Günorta Türkmenistanyň şäherleriniň bazarlarynda satylýandygyny çaklaýarlar. Meşhur türkmen halylary we Garagumyň öri meýdanlarynda bakylan goýunlaryň ýokary hilli derileri ýaly dürli yün önümlerine uly isleg bildirilipdir. Altyndepeden we birnäçe asyrdan soň Goňurdepeden giden söwda kerwenleri günorta-gündogara, uzak Hindistana we günorta-günbatarda gülläp ösýän Elam we Wawilon şäherlerine çenli baryp ýetmegi gadymy Gündogaryň ösen medeniýetleriniň ýakyn arabaglanyşygynyň bolandygyny alamatlandyryar.

— *Muhammet Annaýewiç, söhbetdeşligimiziň şu ýerinde, taryhy tapyndylar boýunça alymlaryň, arheologlaryň alyp baran işleri dogrusynda näme aýdyp bilersiz?*

— Hindistandaky Harappa siwilizasiýasynyň Günorta Türkmenistan bilen taryhy-medeni gatnaşyklarynyň bolandygyny baradaky hakykatlymy edebiyatlarda beýleki alymlar tarapyndan hem belenlipdir. Arheolog I.S.Masimow Margianadaky bürünç zamanasyna degişli bolan Kel-

liledepe galasynyň ýerleşiş meýilnamasynyň Harappanyň gala desgalarynyň Surkotada we Kalibantan ýadygärlikleri ýerleşiş meýilnamalary bilen meňzeşlik tapýandyklary barada belenilýär. Bu galalar hem dünýäniň dört tarapyna bakdyrylyp gurlan, olaryň ýerleşiş meýilnamalary bolsa, gönüburç görnüşinde bolup, gala diwarlarynyň burçlary we perimetri gönüburç diňler bilen bezelipdir. Hususan-da, meşhur amerikan alymy, professor K.Lamberg-Karlowskiý Türkmenistanyň günortasyndaky Altyndepe we Namazgadepe ýaly gadymy şäherleriň ilatynyň we hindi ýaşajylarynyň arasynda maddy medeniýetde ýakyn bir umumylygyň bardygyny belleýärler. Munuň şeýledigine Pakistanda Mergarhyň golaýynda arheologlaryň tapşylary hem şaýatlyk edýär.

— *Iki dostlukly ýurduň medeni ýadygärlikleriniň meňzeşligi barada aýdýsaňyz?!*

— Baktriýa-Margiana toplumynyň arhitekturasynda gadymy Gündogar dünýäsiniň esasy siwilizasiýalary bolan bürünç eýýamynda gülläp ösen binalar bilen meňzeşlikler bar. Hususan-da, Gadymy Margiananyň Kelleli oazisiniň galalarynyň aýry-ayry meýilleşdiriş elementleri Hindistan jülgesindäki Harappa siwilizasiýasynyň arhitekturasynda duş gelýär. Arheologlaryň gyzykly tapyndylary Türkmenistanyň gadymy şäher ilatly yerleriniň ýaşajylarynyň söwda işlerini alyp barandyklaryna şaýatlyk edýär. Altyndepe öýleriniň birinde keşde, ýalpyldawuk çal reňk tapyldy. Bu görnüşdäki gämiler yerli küzegärler tarapyndan öndürilmedi. Umuman alanyň-

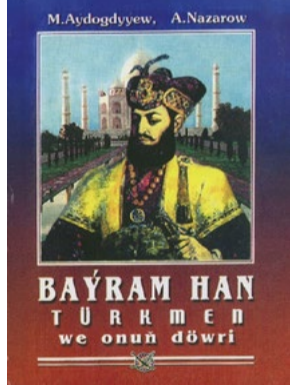
lelidepe galasynyň ýerleşiş meýilnamasynyň Harappanyň gala desgalarynyň Surkotada we Kalibantan ýadygärlikleri ýerleşiş meýilnamalary bilen meňzeşlik tapýandyklary barada belenilýär. Bu galalar hem dünýäniň dört tarapyna bakdyrylyp gurlan, olaryň ýerleşiş meýilnamalary bolsa, gönüburç görnüşinde bolup, gala diwarlarynyň burçlary we perimetri gönüburç diňler bilen bezelipdir. Hususan-da, meşhur amerikan alymy, professor K.Lamberg-Karlowskiý Türkmenistanyň günortasyndaky Altyndepe we Namazgadepe ýaly gadymy şäherleriň ilatynyň we hindi ýaşajylarynyň arasynda maddy medeniýetde ýakyn bir umumylygyň bardygyny belleýärler. Munuň şeýledigine Pakistanda Mergarhyň golaýynda arheologlaryň tapşylary hem şaýatlyk edýär.

— *Beren gyzykly gürrüňleriňiz üçin köp sag boluň!*

Söhbetdeş boldular:
Gözel EMINOWA,
Orazmyrat HEMRAYEWA,
Halkara žurnalistikasy fakultetiniň talyplary.

«Hindige bagrys edip ýeriň ýagşysyn»

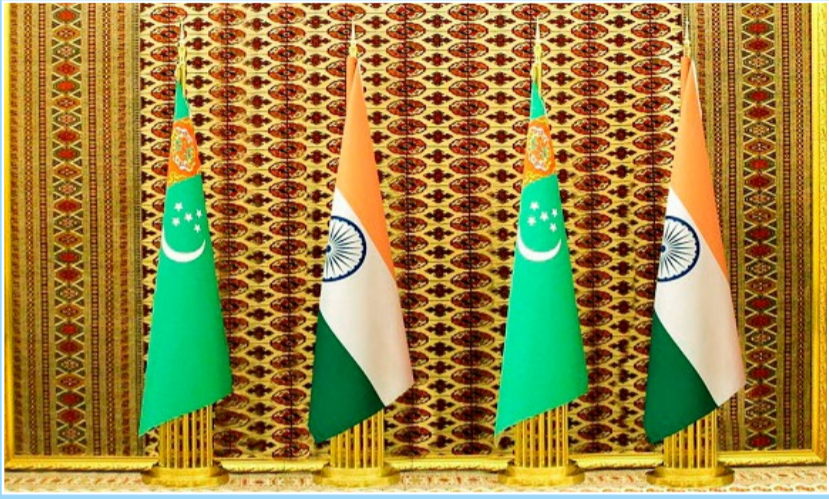
— 1982-nji ýylda men ilkinji gezek Hindistana syýahatçy hökmünde gezelenje gitdim we Deli, Mumbaý, Kalkutta şäherlerinde bolanymda dükanelerden Baýramhan, Abdyrahymhan barada ýazylan inlis dilindäki kitaplary satyn alyp gaýtdym. Bu kitaplaryň berýän baý maglumatlaryny öwrenmegim netijesinde hem 1993-nji ýylda «Türkmenistan bilen Hindistanyň gatnaşyklarynyň taryhy dogrusynda» atly monografiýany ýazdym.

Monografiýa Hindistanyň orta asyr taryhynda ýaýran golýazmalaryň maglumatlaryna salgylanyp ýazyldy. Onda türkmen-hindi gatnaşyklarynyň taryhyna dahyly öz garaýyşlarymy beýan etmäge çalyşdym. Elbetde, bu ýurtda işlän döwrümde Türkmenistan bilen Hindistanyň arasyndaky dostluk-doganlyk gatnaşyklary baradaky has köp maglumatlary ýygnamaga mümkinçilik döredi. Hindi dili barada aýdanymyza, men resmi sanskriti däl-de, eýsem, «hindustani» diýlip atlandyrylýan gepleşik dilini öwrendim. Bu diliň düzüminde türki dilli sözleriň agdyklyk etmegi ony öwrenmekde ýeňillik döredýär. Emma gynansagam, köp ýyllaryň dowamynda bu dilde gürlämäsoň ony unutmaga başladym. Dili ezber bilmek üçin ony zygider üç edip öwrenmek we zygiderli gürlmek zerurdyr.

— *Mälim bolsy ýaly, 2022-nji ýylyň 1 — 4-nji apreli aralygynda Hindistan*

TURKMENISTAN AND INDIA: COOPERATION BASED ON FRIENDSHIP

(Soňy. Başlangyjy gazetiniň 29-njy sanynda).

As one of the world's fastest growing economies, the Republic of India has great scientific and industrial potential and a vast and promising market. Turkmenistan and India attach special importance to cooperation in the fuel and energy sector. In particular, there is a great demand for the implementation of the Turkmenistan — Afghanistan — Pakistan — India gas pipeline project to meet the growing demands of the Indian economy. The construction of the Turkmenistan — Afghanistan — Pakistan — India gas pipeline, which was launched on December 13, 2015, has taken Turkmen-Indian relations to a new level. With a total length of 1814 kilometers and a capacity of 33 billion cubic meters per year, this pipeline will ensure the sustainable development of the region, energy security and fruitful cooperation between the two countries. It will create additional jobs, forming social infrastructure along the entire gas pipeline.

Turkmenistan and India also have rich experience in long-term cooperation in the field of healthcare and pharmaceutical industry. As a reliable and effective form of cooperation Turkmen-Indian enterprise "Turkmen-derman Ajanta Farma Limited" successfully operates.

As is known, Turkmenistan pays great attention to the development of science and technology, as well as an effective bilateral partnership in the field of education. In this connection, Turkmenistan and India have fruitful cooperation. It should be noted that at the Turkmen National Institute of World Languages named after Dovletmammed Azadi, the Department of the Indian language is successfully operating. Together with Turkmen instructors of the Hindi language, instructors from India also work at the Institute of World Languages. Moreover, at our Institute an Indian Corner was opened with participation of the President of the Republic of India.

Teaching staff of our Institute had trainings within the framework of the Indian Technical and Economic Cooperation Program (ITEC). These activities indicate that it is attached great importance on cooperation between Turkmenistan and India in the spheres of science and education.

The signing of the Memorandum of Mutual Understanding between the Sushma Swaraj Institute of Diplomatic Service of India and the Institute of International Relations of the Ministry of Foreign Affairs of Turkmenistan on 11 July, 2015 testifies to the development of the Indian and Turkmen relations in the sphere of science.

The Turkmen and Indian relations are based on friendship and mutually beneficial cooperation. That principle of friendship, which is linked through cultural and spiritual relationships, continues. An example for this is the book of Radha Raina, a prominent Indian writer, traveler and scholar, entitled "Ancient Kinship. India and Turkmenistan" which was published in 2013. It should be noted that this book was written after Radha Raina's creative visit to Turkmenistan. It tells about the ancient history of cooperation between the two friendly peoples, the long-standing relationship between the millennial Turkmen and Indian cultures.

Turkmen-Indian relations are expanding in the cultural and humanitarian spheres. Turkmen-Indian friendly relations contribute to the development of cultural cooperation. Numerous events in the field of culture are organized in Turkmenistan. Days of Culture are the most effective way for the peoples of the two countries to get to know each other more closely. The Days of Culture of the two countries play an important role in strengthening friendship and cooperation between Turkmenistan and India.

Gapbar HALLYEV,
Lecturer of the Institute of International
Relations of the Ministry of Foreign
Affairs of Turkmenistan.

TÜRKMENISTAN – HINDISTAN: BILIM ULGAMYNDAKY HYZMATDAŞLYK

(Soňy. Başlangyjy gazetiniň 29-njy sanynda).

«Halkyň Arkadagly zamanasy» ýylynyň 1 — 4-nji apreli aralygynda Hindistan Respublikasynyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedowyň çakylygy esasynda Türkmenistana ilkinji döwlet saparyny amala aşyrmagy bilen baglanyşykda ýurdumyzyň halkara gatnaşyklary ulgamyn-da gazanan netijelerine ser salsak, Türkmenistan bilen Hindistanyň arasynda ähli ugurlarda uly möçberli iri taslamalaryň işlenilip düzüldigini we olaryň üstünlikli durmuşa geçirilýändigini görmek bolýar. Beýleki pudaklar bilen bir hatarda bilim ulgamynda gazanylýan ajaýyp ösüşler hem bizi buýsandyryýar. Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň mugallymlary hem dürli ýyllarda Hindistanyň Tehniki we ykdysady hyzmatdaşlyk maksatnamasynyň (ITEC) çäklerinde bu ýurtda okuw saparlarynda boldular. Biz hem «Ýaş diplomatyň sesi» gazetimiziň ýörite sanynda ITEC maksatnamasy boýunça Hindistan Respublikasynda iş saparynda bolan mugallymlarymyzyň ýürek buýsançlaryny, özara pikirlerini beýan edýän tegelek stoluň başyndaky söhbetdeşligimizi size hödürleýäris. Bizniň myhmanlarymyz Dünýä dilleri kafedrasynyň mugallymlary Aýna SÄTGELDIÝEWA we Osman HEMZAÝEW.

— **ITEC maksatnamasy dürli ýurtlardan gelen wekiller üçin tejribe mekdebi hökmünde hyzmat edýär diýsek, hakykattan-da düşmeris. Osman mugallym, iş saparyňyzyň dowamynda toplan tejribeleriňiz dogrusynda aýdyp beräýiň...**

— 2012-nji ýylyň 22-nji ýanwaryndan 16-njy marty aralygynda maňa hem ITEC maksatnamasynyň çäginde okuw kämilleşdiriş saparyna gitmek nesip etdi. Bu okuw maksatnamasyna dünýäniň 22 döwletiniň wekili gatnaşdy. Sapaklaryň dowamynda her ýurduň wekili öz ýurduny prezentasiýalaryň üsti bilen tanyşdyrdy. Maksatnamanyň dowamynda taryhy ýerlere gezelençler guraldy. Sapagyň, gezelenjiň barşynda Gazagystandan, Kambojadan, Latyn Amerikasynan, Afrika we Ýuwaş

umman sebitiniň ýurtlaryndan gelen wekiller bilen söhbetdeş bolduk. Okuw sapaklarynda alyp barýan işlerimiz dogrusynda pikir alyşdyk. Bu okuw sapary biziň işimizi has-da kämilleşdirmäge, daşary ýurtlaryň tejribelerini öz işimizde ornaşdyrmaga itergi berdi.

— **Hindistan owadanlygy, taryhy ýadygärliklere baýlygy bilen aýratyn tapawutlanýar. Ýagşyň köp ýagýan we gysyň bolmaýan ülkesi ýylyň dowamynda jahankeşdeleriň münlerçesini özüne çekýär. Aýna mugallym, söhbetdeşligimiziň şu ýerinde iş saparyňyzyň dowamynda özüňizde galan ýakymly täsirlere barada gürrüň beräýseňiz?!**

— Maňa hem 2013-nji ýylda ITEC maksatnamasynyň çäklerinde Hindistan Respublikasynda iş saparynda bolmak bagty miýesser etdi. Okuw sapaklaryna gatnaşyjylara Hindistanyň taryhy, medeniýeti, döp-dessurlary bilen içgin tanyşmaga hem mümkinçilik döredildi. Nýudelide ýerleşýän Lotos ybadathanasyna, Mahatma Gandiniň aramgähine, Kutub minarasyna, Hindi derwezesine, Gyzy galasyna, Humayunyň aramgähine, Agra şäherinde ýerleşýän beýik söýginiň simwoly hasaplanylýan Täçmahala, Agra galasyna, Jaýpur şäherinde ýerleşýän Amer galasyna, Lake köşgüne, Jantar Mantar City köşgüne gezelenç etdik. Hindistanyň owadan ýerleri, taryhy ýadygärlikleri, halkynyň göwnaçylygy, myhmansöýerligi bizde ýakymly täsirleri galdyrdy. Hanlar-hany Baýram hanyň ýurtlarymyzyň arasyndaky dostluk köprüsidigi bizi has-da buýsandyryýar.

— **Hormatly mugallymlar, redaksiýamyza gelip beren gyzykly gürrüňleriňiz üçin sag boluň! Size ýurdumyzyň halkara derejesindäki abraý-mertebesini ýokary galdyryjak halkaraçy hünärmenleri taýýarlamak ýaly jogapkärli işiňizde uly üstünlikleri arzuw edýäris!**

**Söhbetdeşligi ýazga geçiren:
Sona HALYKOWA,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň IV ýyl talyby.**

РУССКОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ

Недавно исполнилось 30 лет установлению дипломатических отношений между Туркменистаном и Россией. Именно поэтому мы решили немного ознакомить читателей с журналистикой России, которая освещает все важные события в мире, в том числе и главные события нашей Родины — Туркменистана.

Русская журналистика заявила о своем существовании в 1702 г. с момента издания «Ведомостей» — первой русской печатной газеты, которую основал Петр I в 1702 году. Это издание уже напоминало современную прессу: его печатали тиражом от одной до четырех тысяч экземпляров и продавали за две копейки. Император лично редактировал «Ведомости», указывал, что в ней стоит печатать, и вычеркивал ненужное. Среди первых профессиональных российских журналистов были авторы «Ведомостей». Это писатель и переводчик Федор Поликарпов-Орлов, кабинет-секретарь Петра I Алексей Макаров, дьяк Яков Синявич и переводчик Борис Волков. До этого в России издавались рукописные предшественники газеты «Куранты» или «Вестовые письма». То были сводки политических новостей, переписанные в одном, редко в двух, экземплярах от руки и предназначавшиеся для прочтения царю и ближайшим боярам. А назывались они так потому, что до начала XIX века слова «газета» в русском языке не было: периодическое издание называли

«курантами» — на европейский манер (от франц. courant — «текущий»).

«курантами» — на европейский манер (от франц. courant — «текущий»).

Первые «Куранты» относятся к 1600-м годам, и их тексты в настоящее время переиздаются издательством Академии наук.

В России журналистика всегда была тесно связана с литературой и публицистикой. В работе журналов и газет принимали участие литераторы и ученые, которые редактировали издания, собирали материал и сами писали статьи. К примеру, Михаил Ломоносов был редактором «Санкт-Петербургских ведомостей», он же стал автором первого теоретического труда о профессии «О должности журналистов в изложении ими сочинений, назначенных для поддержания свободы рассуждения». Еще одним из первых российских журналистов можно считать Николая Новикова, который издавал сатирические журналы «Трутень», «Пустомеля», «Живописец» в XVIII веке.

И на сегодняшний день, русская журналистика занимает достойное место в мировой журналистике и является неотъемлемым источником информации для русскоговорящей части населения мира.

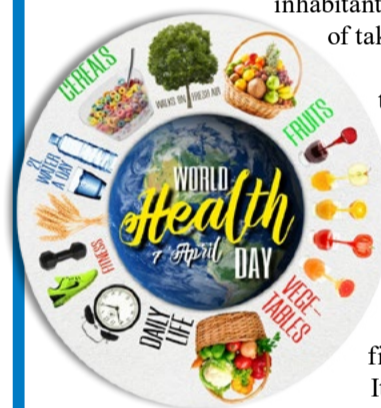
*Гульджан ОРАЗНЕПЕСОВА,
студентка I курса факультета
международной журналистики
Института международных отношений
Министерства иностранных дел
Туркменистана.*

7 APRIL – WORLD HEALTH DAY

World Health Day is annually celebrated on April 7, the Day of the World Health Organization (WHO) was founded in 1948. Since that historical moment, 194 states of the world have become members of the World Health Organization.

The annual celebration of World Health Day has become a tradition since 1950. And other health organizations are called upon to decide what they need to do to improve the health of people around the world. World Health Day is a global campaign that aims to draw the attention of every inhabitant of our planet to the problems of health and healthcare, with the aim of taking joint action to protect the health and well-being of people.

Every year, the celebration of World Health Day is dedicated to the most significant issues of mankind, and each time it takes place with its own special theme.

The theme for World Health Day 2022 is "Our Planet, Our Health".

Over the years, a number of important joint projects and programs have been successfully implemented in various areas of health care, and the successes and achievements of Turkmenistan in providing public health have been awarded international certificates and awards.

It is important to note that on March 15th this year, at the 61st plenary meeting of the 76th session of the United Nations General Assembly, at the proposal of our country, the Resolution "Integration of mass cycling into public transport systems to achieve sustainable development" was unanimously adopted, and 62 states were its co-sponsors. This was another confirmation of the recognition by the world community of the ongoing policy of the Turkmen state, focused on strengthening the health of the people and their well-being.

In addition, environmental campaigns for planting trees are regularly held, park areas are widening and economical work is being done to improve cities and villages. All this is aimed at creating a favorable ecological environment and building.

*Begench ASHYROV,
3rd year student of the Faculty of International Journalism of the Institute of
International Relations of the Ministry of Foreign Affairs of Turkmenistan.*

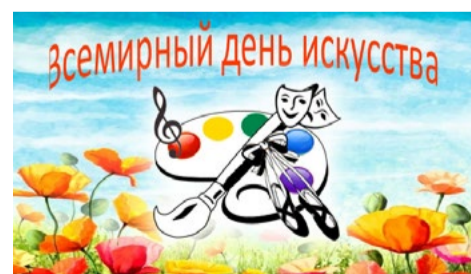
ВСЕМИРНЫЙ ДЕНЬ ИСКУССТВА

Произведение искусства — это средство, с помощью которого мастер передает нам свои и чужие чувства. В течение многих лет искусство прививало людям хорошие манеры. Оно учило отличать хорошее от плохого и понимать, к каким последствиям может привести принятие того или иного решения. Искусство стимулирует творчество, инновации и культурное разнообразие всех народов мира и играет важную роль в обмене знаниями и поощрении любопытства и диалога.

Всемирный день искусства отмечается ежегодно 15 апреля. Он был учрежден Международной ассоциацией искусства (ИАА) и впервые отмечался в 2012 году. Идея международного дня, посвященного всем видам изобразительного искусства, впервые прозвучала на 17-й Генеральной Ассамблее Международной ассоциации искусства, проходившей в мексиканском городе Гвадалахара.

15 апреля было выбрано в качестве даты

потому, что в этот день в 1452 году родился Леонардо да Винчи, выдающийся итальянский художник. Несмотря на то, что он считал себя в первую очередь ученым, а потом уже художником, его вклад в развитие изобразительного искусства неоспорим.

Каждый год, 15 апреля, празднование Всемирного дня искусства способствует укреплению связей между художественными произведениями и обществом, по-

вышению осведомленности о разнообразии художественных выражений и привлечению внимания к вкладу артистов в устойчивое развитие.

Гурбанмырат АШЫРОВ,
студент I курса факультета
международной журналистики
Института международных
отношений Министерства
иностраных дел Туркменистана.

Экспорт — импорт Туркменистана за январь — март вырос на 40,9 процентов

Выступая на расширенном заседании Кабинета Министров, зампред правительства Туркменистана Мухаметгулы Мухаммедов отчитался по основным макропоказателям финансово-экономического сектора страны за январь — март 2022 года. Как отметил докладчик, благодаря внешнеэкономической политике и действиям государства, принятым для поддержания ЦУР, экспорт-импорт товаров в Туркменистане за отчётный период вырос на 40,9 процентов по сравнению с аналогичным периодом 2021 года.

Туркменский лидер и замглавы Кабмина РФ обсудили межгосударственные связи

Российская делегация во главе с замглавы правительства Алексеем Оверчуком прибыла в столицу Туркменистана с рабочим визитом. Серия встреч состоялась в министерствах и отраслевых ведомствах. Вице-премьер также был принят Президентом Сердаром Бердымухамедовым.

Оверчук заявил, что в рамках встречи с Президентом Туркменистана были обсуждены вопросы продвижения новых форм торговли, открытия торговых домов Туркменистана в ряде регионов России.

Было заявлено, что Москва интересуется грузоперевозками через международный морской порт Туркменбаши и морской торговый порт Оля, которые играют важную роль в рамках транспортного коридора «Север — Юг». Ещё одной темой встречи стало межгосударственное взаимодействие в научно-образовательной сфере.

Шведские учёные создали химический накопитель солнечной энергии, позволяющий хранить «заряд» годами

Группа учёных из шведского Технологического университета Чалмерса около 10 лет занимается проблемой химического накопления солнечной энергии. Исследователи разработали жидкость, которая под воздействием света меняет свою молекулярную структуру и остаётся в таком состоянии годами.

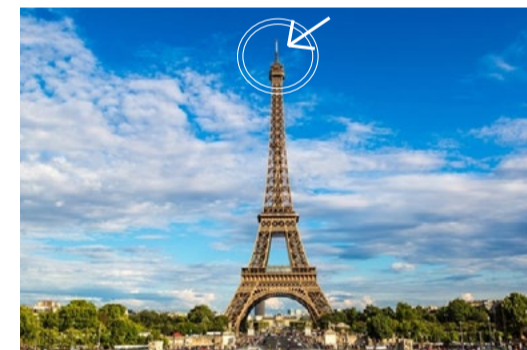

Опытная установка позволяет получать 1,3 Вт энергии с одного кубического метра жидкости. Для коммерческого использования такого объёма энергии недостаточно, поэтому дальнейшая работа будет направлена на повышение эффективности процессов накопления и преобразования. В будущем, уверены учёные, жидкостная система длительного накопления энергии вполне может появиться в смартфонах и в носимой электронике, как и в системах накопления энергии в домах и в других приложениях.

The Eiffel Tower is now 20 feet taller

The Eiffel Tower in Paris stretches 20 feet higher into the sky now than it did on today's date one year ago. The jump in height is thanks to the addition of a new digital radio antenna on the top of the structure that was put into place on Tuesday.

With the new hardware secured at the top the tower now has an official height of 1,083 feet. That eclipses the previously listed height of 1,062 feet it had before March 15th when the installation was complete.

Having an antenna on top of the Eiffel Tower isn't anything new. Though when the tower was originally unveiled in 1889 the French flag proudly waved high above the city of lights, in the 1940s, television and weather-sensing equipment was added to take advantage of the structure's height over the city and boost the tower's height. Additional pieces were added in the 1950s and early 2000s.

Endurance: Shackleton's lost ship is found in Antarctic

Scientists have found and filmed one of the greatest ever undiscovered shipwrecks 107 years after it sank.

The Endurance, the lost vessel of Antarctic explorer Sir Ernest Shackleton, was found at the bottom of the Weddell Sea.

The ship was crushed by sea-ice and sank in 1915, forcing Shackleton and his men to make an astonishing escape on foot and in small boats.

Even though, it has been sitting in 3km (10,000ft) of water for over a century, it looks just like it did on the November day it went down.

Its timbers, although disrupted, are still very much together, and the name - Endurance — is clearly visible on the stern.

"Without any exaggeration this is the finest wooden shipwreck I have ever seen by far," said marine archaeologist Mensun Bound, who is on the discovery expedition and has now fulfilled a dream ambition in his near 50-year career.

Sahypany taýýarlanlar: Annaberdi KAŞAŇOW, Ajaýyp NOBATOWA, Eziz EMINOW, Halkara žurnalistikasy fakultetiniň talyplary.

В Туркменистане создали софт для упрощения таможенных процедур в порту

В здании Гостаможенной службы Туркменистана 11 апреля прошло совещание по вопросам упрощения таможенных процедур в Туркменбашином международном морском порту. Внимание было уделено новому программному обеспечению, разработанному туркменскими IT-специалистами.

Сотрудники компании Sanly Çözgüt IT теýdança презентовали новый софт, который призван ускорить процесс подачи заявок со стороны пользователей услуг вышеуказанного порта. При этом соответствующая процедура в случае полноценного внедрения программы будет реализовываться в режиме реального времени.

President of India paid first ever visit to Turkmenistan

The President of India visited Turkmenistan, 1 — 4 April 2022. On 2 April 2022, negotiations were held in Ashgabat between President of Turkmenistan Serdar Berdimuhamedov and President of India Ram Nath Kovind, who paid a three-day state visit to Turkmenistan. This is the first ever visit of the President of India to Turkmenistan.

The sides discussed a wide range of issues of Turkmen-Indian cooperation, including in the trade and economic sphere. They mentioned vast opportunities for cooperation in the energy, industry, transport, high technologies, agriculture, trade, etc.

The two countries are involved in major international projects, such as the Turkmenistan-Afghanistan — Pakistan — India gas pipeline, the Central Asia — Middle East and South-North transport corridors.

The parties expressed confidence that the realization of the existing opportunities and potential will allow in the near future to significantly increase mutual trade turnover, diversify its scope.

Türkmen bedewiniň baýramy mynasybetli Türkmenistanyň halk suratkeşi, Türkmenistanyň Prezidentiniň «Türkmeniň altyn asyry» atly bäsleşiginiň 2 gezek ýeňijisi, «Galkynyş» ordeniniň, «Garaşsyzlygyň 25 ýyllygy» we «Bitaraplygyň 20 ýyllygy» medallarynyň eýesi, hormatly Prezidentimiziň «Ahalteke bedewleriniň şekilini şekillendiriş we amaly-haşam sungatynyň eserlerinde çeper beýan etmek boýunça» ygylan eden bäsleşiginiň yzygiderli 10 gezek ýeňijisi, meşhur haly suratkeşi Ada GUTLYYEW bilen habarçymyzyň söhbetleşigini size ýetirýäris.

— *Ada aga, il içinde «Ada diýlende bedew, bedew diýlende Ada göz önüne gelyär» diýen jörgüni aýtygy bar. Şoňa görä-de, sizi ozaly bilen ýetip gelyän bedew baýramy bilen gutlaýaryn!*

— Sag boluň!

— *Ada aga, Gahryman Arkadagymyzyň «Atda wepa-da bar, sapa-da» kitabynda: «Ahalteke bedewleriniň 17 ugry 2018-nji ýylda türkmen bedewiniň baýramçylygynda bäsleşikde «Bedewiň keşbi şekillendirilen in gowy haly üçin» diýen baýraga mynasyyp bolan Türkmenistanyň halk suratkeşi Ada Gutlyýewiň döreden eserinde öz beýanyny tapdy. 2017-nji ýylda bolsa, ussat suratkeş «Ýanardagyň jedy arkasy» atly täsin eserlerini köpçüligä hödürlepdi» diýlip, nygtalyp görkezilýär. Şeýle meşhur kitapda ady agzalan «Ahalteke bedewleriniň 17 ugry» atly haly eseriniň döreýşi hakynda aýdyp beräýseňiz?*

— Türkmen Ahalteke atlary özüniň ýyndamlygy, owadanlygy, düşbülgi bilen bize şöhrat-şan getiren bolsa, biz hem olary wasp etmeli we oda ýazmaly. Ahalteke bedewleriniň dünýäde jemi 17 ugrunyň bardygyny biz bilýäris, ýöne onuň döreýiş taryhyny iňňin öwrenmek we haly eserine salmak üçin gaty köp wagtlar gerek boldy. Çünki 17 ugruň ikisiniň suraty ýokdy, galan 15-siniň bolsa, ak-gara surat görnüşinde bardy. Men Ahalteke bedewleriniň tohumçylygyna degişli kitaplarda bu 17 ugruň her biriniň reňkini ýazgyda beýan edýän häsiýetnamalary iňňin öwrenip, 17 ugruň gözbaşynda duran atlaryň reňkli keşbini döretdim. Ine, görşüňiz ýaly, bu bedewleriň her birini halynyň bir gölünde ýerleşdirdim.

HALA ÇITILEN GOŞGULAR

— *Şol halyny synlanymyza onuň merkezinde owadan keşpde ýerleşdirilen nurana goşgyny hem görýäris. Bu goşgynyň awtory kim? Size hala goşgy salmak ideýasy nädip geldi?*

— Haly üçin goşgyny üç adam — halk ýazyjylaryndan iki adam we at gazanan žurnalist Täçgeldi Gutlyýew ýazdy. Ýöne hala ýerleşdirilmek «Ahalteke bedewiniň 17 ugry» barada Täçgeldi Gutlyýewiň ýazan 4 bentden ybarat bolan goşgusynyň paýyna düşdi. Täçgeldi aganyň öň hem «Ýanardag» atly goşgusy «Ýanardag» haly eserime çitilipdi. Bu haly eserleriniň ikisi hem «Bedewiň keşbi şekillendirilen in gowy haly

Aprel aýynyň soňky ýekşenbesi — Türkmen bedewiniň baýramy

üçin» diýen bäsleşikde baş baýraga mynasyyp boldular. Goşgyny kagyza ýazsaňam, kartina etseňem, üýtgedip bolýar, emma ony hala çitenden soň bolsa, goşgyny hiç hili üýtgedip bolanok. Hala çitilen goşgy ömürlük taryha girýär. Şoňa görä-de, goşgynyň her bir sözünde umman ýaly many bolmalydy. Meniň bedew hakdaky pikirlerim, belliklerim nazarda tutulyp döredilen bu goşgyny okanynda ahalteke bedewlerine bolan höwesiniň artýar. Bu filosofik goşguda gowzelligiň inçe syrlary syzlyp geçýär. Ýeri gelende aýtsam, türkmen edebiyatynyň taryhynda şu iki goşgudan başga behişdi türkmen halysyna çitilen başga sungat eseri ýokdur. (Soňra Ada Gutlyýew T.Gutlyýewiň goşgusyny sözme-söz seljermek bilen maňa okap berdi) Ine, bu döwletli goşgy:

AHALTEKE BEDEWINIŇ ON ÝEDI UGRY

*Tarypyň söýleşem aslyň behiştiden,
Eý, dal atym — Ahalteke bedewim!
Hakdandyr haly deý inişin arşdan,
Ezel atym — Ahalteke bedewim!*

*Gurbanyň men, teblämdäki gudratym.
On jedy şahaly nesil daragtyň.
Saňa münen çagym in bagtly wagtym,
Erem atym — Ahalteke bedewim!*

*Menzile çagyryň kişnäp eýäni,
Şabaz yüzün mübäreklär dünýäni,
Il-halkymyň gardaş diýip uýýany,
Kerem atym — Ahalteke bedewim!*

*Oguz han kowmunyň ary münüdi,
Tugramyza gut bolansyň ebedi,
Rowaç äleminiň sen ýolbeledi,
Keramatym — Ahalteke bedewim!*

— *Ada aga, beren gyzkly, täsirli gürrüňleriňiz, okan goşgynyň üçin sag boluň!*

Söhbetdeş bolan: Nowruz KURBANOWA, Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň IV ýyl talyby.

Diplomat — the eye and ear of his country

It has become a tradition at Institute of International Relations of the Ministry of Foreign Affairs of Turkmenistan to organize regular meetings with experienced diplomats of foreign countries with the aim of improving professional work experience of the students of the Institute. On April 4th, 2022, one of such meetings was held with the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the United States to Turkmenistan H.E. Matthew Stephen Klimow on the occasion of the 30th anniversary of the establishment of diplomatic relations between two countries. During the meeting, the correspondent students of the newspaper «The Voice of A Young Diplomat» of the Institute addressed the honorable guest with the following questions:

— *Your Excellency, on June 26, 2019, you officially became the eighth US Ambassador to Turkmenistan, presenting your credentials to the head of state. In 30 years of diplomatic relations, previous ambassadors have done a lot to advance our bilateral relations to a higher level. What personal contribution would you like to make to the process of further development of Turkmen-American relations.*

— Well, thank you very much for the first question. It is a good way to break the ice. Going to your question, all of the people I've met at every level, business leaders, leaders in government, the average person understands that breaking bread in someone's home is the best way to make the connection, and that's why I travel to the velayats. My staff will tell you I don't like to sit behind my desk. I like to go out and look for the opportunity to talk to people like you. When I look back on my three years and what we have accomplished so far in my time here would be to create greater openness and opportunities where two countries can work together. I see that Turkmenistan has done a wonderful job in several areas that I think can be expanded even more. One of the things we have done well is the exchange programs. I think it is one of my duties to have exchanges that allow turkmen citizens to travel to the United States and

to tell them about life in Central Asia and what The Silk Road means to you and what your hopes and aspirations are and to sample your music and food, and to see the relics from ancient historic sides of Turkmenistan. These exchange programs are so important. I hope I have done a good job in my three years here in expanding those programs and laid the ground for further expansion and for opportunities. So, thank you very much. It's a good question to start with.

— *Mr. Ambassador, in the context of the global economic crisis, climate change and pandemic, Turkmenistan has taken initiatives to promote energy, transport, medical and water diplomacy. In your opinion, how much is it in demand these days?*

— That's very timely question. I want to first acknowledge that this is another opportunity for Turkmenistan to be a World leader because of Turkmenistan's reach resources and reserves of natural gas. Now, energy security has become a global issue. His Excellency, President Serdar Berdimuhamedow in his inaugural address, when he became President, mentioned energy security and the need to expand oil and gas sectors. I think it was very

International diplomacy

wise of him. For the export of natural gas and oil, there is a robust trade with China and a well established effort to complete TAPI pipeline project. But, I say the challenge is to expand that to the west as well. Europe is now looking for new resources of energy. Pipeline under the Caspian Sea would be a logical way to expand that. I talk often about this with government officials when I meet them. In the long term, I think Turkmenistan like the rest of the World must look to renewable energy, and solar and wind power will be the way of the distant future. There is a lot of sun and wind in Turkmenistan, and there is a lot of opportunities as well. So, all these things are important to build a robust economy for Turkmenistan that can withstand buffets of international crisis and will increase the stability and well-being of Turkmen nation. That helps to answer your question.

— Thank you very much, Ms. Ambassador for coming to our Institute to meet with the students and answering their questions. This meeting, of course, will be very useful and of great importance especially for the students majoring in international journalism, to hear first-hand from Ambassador himself about cooperation between the United States of America and Turkmenistan. I wish productive cooperation in the future between two countries.

The students who participated in the interview and asked the questions are Gozel EMINOVA, Yhlas ATAMYRADOV and Batyrmuhammet ORAZOV, Ejesh TAGANOVA.

«Parahatçylygyň ýaş çaparlary» atly akyl-paýhas bäsleşigi

Ýadymda, düýş ýaly haýkdamda möhürlenlen çagalyk ýyllarymda «Duşuşyk ýerini üýtgetmek bolmaýar» («Место встречи изменит нельзя») atly meşhur rus filmi üç edilip görlerdi. Menden bir müç uly bolan ol filme Stanislaw Goworuhiniň režissýorlyk edenini, baş rollaryň birini ajaýyp şahyr Wladimir Wyotskiýniň ýerine ýetirenini ýaşuly nesliň wekilleri henizem unudan däl bolsalar gerek. Ýöne bu günki gürüňimiz ol film barada däl. Ol filmi, has dogrusy, onuň sözbaşysy biziň üçin ýöne bir gepbaşy.

Duşuşyk ýerini üýtgetmek bolmaýar... Şu jümlä eýerip, 2022-nji ýylyň 13-nji aprelinde ozalky ýerde, eýýäm yedinji gezek, şol bir maksat bilen, ömrüni, megerem, iň jogapkärli we kyn hünärleriň biri bolan diplomatiýa bagyşlamagy ýüregine düwen sekiz okuwçy bir ýere jemlendiler. Bu olar üçin arzuwlyna tarap ilkinji ädim. Belent maksatlara tarap uzayan müňlerçe menzilik ýollar hem ilkinji ädimden başlamaýarmy, näme?! Bu ädim, bu bäsleşik, hut şonuň üçin hem olaryň durmuşyndaky ykbal kesgitleýji öwrülişik ýa-da şöhratly ýoluň başlangyjy hökmünde ykballaryna möhürlenlen bolsa-da geň däl. Dogry, belki, bu sekizligiň arasyndan geljekde nesibesi başga kärde zähmet çekmäge ýazylan ynsanlaryňam bolmagy mümkin. Ýöne men bir zada ynanýan, şu Ak öýüň howasyndan bir gezek dem alyp, türkmen parahatçylygynyň nişany bolan tiru-kemana tarap yhlas bilen ymtylan ynsan nirede, nähili kärde zähmet çekse-de, ýaşı bir çene baran mahallaram özüniň parahatçylygyň çaparydygyny hiç haçan ýadyndan çykarmaz...

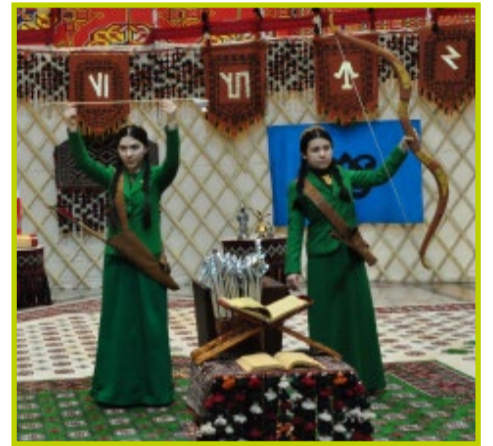
«Akgoýunly, Garagoýunly, Memluk

türkmen döwletleriniň daşary syýasaty we diplomatiýasy». «Parahatçylygyň ýaş çaparlary» akyl-paýhas bäsleşiginiň I saýlama tapgyrynyň 7-nji oýny hut şu mowzuga bagyşlanyldy. Aslynda, bäsleşigiň her bir oýnunyň taryhyň belli bir döwrüne bagyşlanylýp geçirilmegi, örän oýlanyşykly tapylan çözügüt. Sebäbi, diplomat boljak ynsan, ilki bilen, öz halkynyň taryhyny ilik-düwme öwrenmeli, onuň şöhratly sahypalaryndan hyjuw, ýalňyşlyklaryndan

«Ylham» seýilgähine ýörite gezelenjiň guralyp, ol ýerde institutymyzyň mugallymlary tarapyndan türkmen taryhynyň beýik şahsyýetleri barada mekdep okuwçylaryna täsirli gürrüňler berildi. Mundan başganda, 8-nji aprelda Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynda Ýaş diplomatlar mekdebiň agzalarynyň gatnaşmagynda bäsleşiginiň I saýlama tapgyrynyň 7-nji oýnunyň baş mowzugyna bagyşlanyp umumy okuw sapagy geçirildi. Bäsleşigiň ön ýanynda geçirilýän şeýle çäreleriň esasy maksady okuwçylary bäsleşigiň ruhuna aralaşdyrmak bolup durýar.

2022-nji ýyl. 13-nji aprel. Aşgabat.

arzyly jogaby aýyndaky maglumatlaryň içinden tapan gatnaşyjylaryň ýazylyp gidýän gaşlary, arzuw bilen öňe ädilýän ädimler, bir minudyň, bir ädimiň gymmatynyň näderejede uludygyny görkezýän pursatlar, kalpda atygsaýan arzuw we onuň baş ädimjik aýrlykda duran wysaly... Bu sene, bu görnüşler şol sekiz okuwçynyň haýkdamynda müdimi galjak ýatlama... Ony

DUŞUŞYK ÝERINI ÜYTGETMEK BOLMAÝAR ÝA-DA PARAHATÇYLYGYŇ ÝAŞ ÇAPARLARYNYŇ ÝEDINJI DUŞUŞYGY

bolsa sapak alyp, şahsyýet hökmünde kemala gelmeli. Şu nukdaýnazardan seredeneşimizde, bu bäsleşigiň geljekki diplomatlary taýýarlamakdaky ähmiýetiniň adaty bir köpçülikleýin çäräniň çygryndan has giňäp, döwrüň derwaýyslygyndan gelip çykýan wezipä barabar bolýandygyna göz ýetirmek mümkin. Ýene-de bir belenilmeli zat, akyl-paýhas bäsleşiginden bir gün öň, ýagny 12-nji aprelda oňa gatnaşyjylar bilen

Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutyň okuw binasynda guralan Ak öýüň içi. Gözleri umyt şöhesinden, kalplary Watan bolan söýgüden, serleri arzuw-hyýaldan doly sekiz sany okuwçy — sekiz sany ykbal. Berlen jogaplara adyllyk bilen baha kesýän üç sany eminden ybarat «Pähimdarlar geňeşi». Deň-duşlarynyň kä tolgunmadan çalaja gyzarýan ýüzleri,

olaryň aňnydan ne ýyllar, ne ýollar öçürip bilmez. Wagt maşynyny ençeme ýyl öňe goýberip görsek, megerem, dürli ýurtlarda Watanymyza abraý bilen wekilçilik edýän ynsanlaryň şu bäsleşigi, şu Ak öýüň içinde geçen pursatlary aýratyn lezzet bilen ýatlap oturandyklaryna şaýat bolardyk. Olaryň nirede, sanlarynyň näçe boljakdygy okuwçylaryň geljekki yhlaslaryna bagly, elbetde...

Bäsleşikden soňra talyp ýandepderçäm-däki ýazgylar ýene iki at familiýalyk mukdarda köpeldi. Has dogrusy, bäsleşigiň netijeleri boýunça Aşgabat şäherindäki dil derslerini çuňlaşdyryp öwredýän 87-nji ýöriteleşdirilen orta mekdebiň 9-njy synp okuwçysy Kümüş Täçmuhammedowanyň hem-de Aşgabat şäheriniň 21-nji ýöriteleşdirilen terbiýeçilik okuw mekdebiň 10-njy synp okuwçysy Orazjmal Çaryýarowanyň atlaryny «Parahatçylygyň ýaş çaparlary» akyl-paýhas bäsleşiginiň I saýlama tapgyrynyň 7-nji oýnunyň ýeňijileri hökmünde belläp alýaryn. Maňa, olaryň geljekki üstünliklerini, öz maksatlaryna sary näderejede yhlas bilen hereket edişlerini synlamak, ahyrsoňunda-da, baş arzuwlyna — diplomat bolmak bagty-na eýe bolan ýa bolmandyklaryny bilmek gyzykly. Häzirligçe, ýandepderçämde on dört sany okuwçynyň ady bar. Kim bilýär, men eýýämde, türkmen diplomatiýasynyň on dört sany meşhur wekili bilen tanyşlyk açandyryn... Men öz ýanymdan munuň şeýledigine tutuş ýüregim bilen ynanýan, olar hem özleriniň muny başaryjakdyklaryna iň azyndan mençeräk ynan-salar, bu hökman şeýle-de bolar.

P.S: Bäsleşigiň geçiş pursaty barada giňişleýin ýazmazlygy makul bildim. Sebäbi, mün gezek eşidenden bir gezek gören ýeg. Ýakyn günlerde, «Miras» teleýaýlymynda ählisine özüňiz tomaşa edip bilersiňiz! Onda, näme, indiki gezek görüşýänçäk! Duşuşyk ýeri şol öňki, çünki duşuşyk ýerini üýtgetmek bolmaýar...

Mätgurban MÄTGURBANOW,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň I ýyl talyby.

Redaksiýanyň elektron poçtasyndan @ mail

Men «Ýaş diplomatynyň sesi» gazetiňiziň her sanyny uly hōwes bilen okaýaryn. Çekýän zähmetiňizde mundan beýläk-de dōredijilik üstünliklerini arzuw edýärin! Eger mümkin bolsa, siziň elektron gazetiňizde öz makalalarym bilen çykyş etmek isleýärin.

TIIMI-niň talyby Batyr ILAMANOW.

Redaksiýadan:

Şeýle mazmunly hatlar bize häli-şindi gelip gowuşýar. Şu mynasýetli gazetimiziň öňki sanlarynyň käbirlerinde beýleki ýokary okuw mekdepleriniň talyplarynyň makalalaryny ýerleşdiredigimizi, mundan beýläk hem olaryň işlerini çap etmegi göz önünde tutýanlygymyzy mälum edýäris.

8 Ýaş diplomatıň sesi

Türkmenler — döwlet guruju millet. Türkmen halkynyň geçen asyrlaryň jümmüşinde birnäçe döwletleri gurandygy taryhda bellidir. Çarhypelegiň aýlanyp durmaklygynda şol döwletler dürli sebäpler bilen baglylykda ýuwaş-ýuwaşdan synmak bilen boldy. Wagtyň geçmegi bilen köp döwleti guran türkmenler öz ata Watanynda — halky dilde aýdylmaly bolsa, «öz garry ojagynda» döwletsiz galdylar. Muňa esasy sebäp bolan zatlaryň biri-de parasatly alym, beýik şahyr Magtymgulynyň zamanasynda bolşy ýaly, şahyryň nygtap-nygtap, janyndan syzdyryp aýdyşy ýaly, döwletleriň öz içindäki agzalalykdy we daşky duşmanlar tarapyndan alnyp barlan uruşlardy.

Magtymgulynyň ýaşan zamanasynda — XVIII asyryda ýurt ykdysady taýdan halys çökküdi. El-henç süteme sezewar edilen halk içinden hem daşyndan tozduryldy. Bu ýagdaý adamlary çuňňur oýlanmaga, pikirlenmäge mejbur edýärdi. Döwrüň öňdebaryjy adamlary bu agyr ýagdaýdan diňe özbaşdak döwlet gurup, bir serdara, bir ýolbaşça uýlan ýagdaýynda halas bolup boljakdygyna düşünişdiler, göz ýetiripdiler. Şeýle garaýyşly adamlaryň biri-de Magtymguly Pyragynyň pederi Döwletmämmed Azadydyr.

Azady özüniň «Wagzy-azat» eserinde döwlet gurmak meselesine degişli düýpli pikirleri öňe sürýärdi. Azady bu eserinde ähli işi halk köpçüligi bilen maslahatlaşyp çözüň, parasatly, adalatly serdaryň bolmagyny isläpdir. Ol özüniň «Patyşasy bolmasa her ülkäniň, bolmaz imiş haýry yhsany anyň» ýaly setirlerinde hem ýurduň rowaçlanmagy, halkyň erkin we parahat ýaşamagy üçin kämil adalatly bir ýolbaşçynyň gerekdigini nygtapdyr.

Döwletmämmed Azada çenli özbaşdak, garaşsyz döwlet gurmak meselesi türkmen edebiyatynda şeýle aýdyň gozgalmandyr. Dogrusy, Azadyň döredijiliginde türkmen tere-taýpalarynyň atlary tutulyp, bir döwlete birikmek barada gönüden-göni çagyryş bolmasa-da, «Wagzy-azat» eserinde döwlet gurmagyň ähmiýeti, onuň parahat ýaşayşy üpjün etmedäki orný, ýurdy duşmanlardan gorap saklamakdaky hyzmaty dogrusynda meseleleri ulgam derejesine salyp beýan edýär. Azady özüniň erkinlik, azat, garaşsyz durmuş baradaky düşüňjelerini «Baş bolmasa, göwre läş» diýen halk pähimi esasynda öňe sürýärdi we ösdürýärdi. Şonuň üçin hem ol bu pikirini «Göwre läş bolgaý, eger baş bolmasa, bitmez iş, hak lutfy ýoldaş bolmasa!» diýip jemleýär.

Döwletmämmed Azadyň garaşsyz, azat, erkin döwlet baradaky ideýalary Magtymguly örän güýçli täsir edipdir.

Azat durmuş, garaşsyz, bitewi döwletli bolmak ideýasy Magtymgulynyň döredijiliginde örän düýpli mesele hökmünde orta atylýar. Türkmeniň beýik oğly Magtymguly öz pederi Azadydan tapawutlylykda, halka düşnükli dilde öz tere-taýpalaryna çagyryş bilen ýüzlenýär. Ol öz mähriban halkyny bir bitewi döwletiň daşyna geçmäge çagyrdy. Çünki ýurduň içinde hem daşynda halkyň agzalalykda ýaşamagy isleýänler kändi. Ine, şonuň üçin hem Magtymguly halka düşnükli edip nygtaýar:

**Bir-biriňi çapmak ermes ärlükden,
Bu iş şeýtandy, belki körlükden,
Agzalalyk aýrar ili dirilikden,
Munda döwlet dönüp, duşmana gelgeý.**

Magtymguly halky, ýurdy goramak üçin dagynyk türkmen taýpalarynyň birleşip, bir bitewi döwlet gurmalydygyna gowy düşünişdir. Ine, şonda türkmen taýpalary uly güýje öwrüljek, ýurt gülläp ösje, halkyň çöken ykbalý gäteriljek. Şahyryň şeýle garaýyşly pikirleri onuň «Türkmeniň», «Bäşimiz», «Türkmen binasy» ýaly goşgularynda öz beýany tapypdyr.

Özbaşdak, erkin, garaşsyz döwletli bolmak meselesi şahyry öz erkine goýmandyr, ony örän güýçli oýlandyrypdyr, pikirlendiripdir. Ol pederiniň «Wagzy-azat» eserini öwrän-öwrän okap, onuň tutuş mazmununy ýatdan bilipdir. Diýmek, Magtymgulynyň aňynda merkezleşen özbaşdak, garaşsyz döwlet gurmak barada esaslandyrylan anyk düşüňje, has takygy dünýägaraýyş bar. Emma Azadyň bu eseriniň dili köne kitaby stilde bolany üçin sowatsyz halk köpçüligine düşnükli hem däldi. Munuň şeýledigine Magtymguly örän

gowy düşüňýärdi. Şonuň üçin hem Magtymguly öz sesini, garaýyşlaryny, pikirlerini halka ýetirmek üçin öz eserlerini köpçüligi düşnükli türkmen dilinde ýazypdyr. Elbetde, bu meselede Magtymgulynyň birnäçe tanyml medreselerde

okamaklygy, kerwenlere gatyşyp, Türkmenistanyň giň territoriýasyna, welaýatlara aýlanmagy, jematat bilen duşuşmagy ýardam beripdir. Ol bolan ýerlerinde halk döredijilik eserlerini diňläpdir, ýygnaýdyr, halkyň dil baýlygyny öwrenipdir. Edebiýaty halkyň hyzmatyna uýgunlaşdyrmagy başarypdyr. Şahyr öz sesini, garaýyşlaryny, pikirlerini halka ýetirmek üçin türkmenleriň gadymdan bäri ulanyp gelýän goşuk (goşgy) formasyny saýlap alypdyr. Bu forma halk döredijiliginiň üsti bilen halkyň aňyna juda mäkäm ornaşypdyr. Magtymguly öz pikirlerini şu forma salmaklygy ussatlyk bilen başarypdyr.

Tanyml alym R.Rejebow «Edebiýat ylmynda degişli terminleriň sözlügi» diýen kitabynda goşuk formasy barada şeýle pikir aýdýar: «Goşgy türkmen halk sazyna jogap berip bilen (ýek ýarym muhammesi hasap etmeseň) ýeke-täk formadyr». Dogrudan-da, alymyň aýdyşy ýaly, bu forma aýdym-saza örän ýakyndyr. Şahyryň «Magtymguly sözlerim saza goşsaň, uz bolar» diýip aýdyşy ýaly, onuň goşgularynyň aglabasy bagşylar tarapyndan aýdym edilip aýdylýar. Ine, şu ýagdaý hem Magtymgulynyň goşgularynyň halkyň arasynda giňden ýaýramagyna sebäp bolan zatlaryň biridir.

Bu döwürde Magtymguly diňe bir halky agzybirlige, birleşmeklige çagyryş häsiýetli goşgulary ýazmak bilen çäklenmändir. Ol dürli ugurlar boýunça halka elinden gelen hyzmatyny edipdir. Taryhda belli bolşy ýaly, 1747-nji ýylda Nedir şa gije öz öýünde ýatyra öldürilýär. Şondan soň, onuň golastynda bolan ýurtlarda erkin, özbaşdak döwlet gurmak barada garaýyşlar we hereketler döwräp başlaýar. Şolaryň içinde ilkinji bolup Owganystan öz özbaşdaklygyna eýe bolýar we saýlaw netijesinde Nediriň öz serkerdeleriniň biri bolan Ahmet Dürrany şa diýlip yglan edilýär. Bu döwürde türkmenleriň öňdebaryjy adamlary, paýhasly ýaşullary, halkyň agzyny bir edip, goňşy döwletlerden hem söýeg, daýanç bolaysa diýen tama bilen ýaşayardylar. Eger şeýle bolsa döwlet gurup hem boljak, saklabam. Ýöne kime ýüz tutmaly, kimden haraý islemeli. Täze döwrän döwlet Owganystandanmy?! Ýöne Ahmet şany türkmenler bilen näme birleşdirip biler? Onuň dini mezhebiniň sünnüligi bolaymasa, başga bir zad-a ýok. Onuň şa bolanyna esli wagt geçen hem bolsa, türkmenleriň ýüzüne güllüp bakan ýeri ýatlanýlmayar. Ahmet şa bu döwürde täze gurlan döwleti dikeltmek bilen başa gaýdy. Çöken Owganystanyň ykdysady ýagdaýyny galdyrmak, ýagdaýy bolsa ýurduň çäginde giňeltmek şanyň uly aladasydy. Ahmet şanyň şalygynyň 7-nji ýylynda söweşlerde «paltasy daşa degen» şanyň özi türkmenlerden ýardam isläp iki gezek hat ýollaýar. Hatlaryň birinjisi 1754-nji ýylda, ikinjisi bolsa 1755-nji ýylda ugradylypdyr. Bu hatlaryň mazmunyndan görnüşü ýaly türkmenler din meselesi bilen baglanyşykly, ýagny yslymyň rowaçlanmagy üçin alnyp barylýan söweşlere gatnaşmaga çagyrylýar. Şeýle-de, bu hatlarda goňşy ýurtlarda bendilikde ýatan türkmen ýesirlerini boşatmaga mümkinçiligiň boljakdygyna hem aýdylýar.

«ÝENE BIZDEN BOLAR HALKYŇ TAMASY»

Magtymguly Pyragynyň doglan gününüň 300 ýylligyna

Ýene-de, bu hatlarda türkmenlerden birnäçe hanlaryň Owganystan bilen dostlukly gatnaşyga başlandygy barada hem habar berilýär.

Şu hatlardan soň özlerine söýeg gözlöp ýören türkmenler Owganystana umyt bilen barandylar diýip pikir edýäris. Şeýle ýagdaýlaryň netijesinde, Magtymgulynyň «Arşy-aglaýa» odasynyň döwrän bolmagy-da mümkin. Bu oda-wasp goşgusy Ahmet şa nähili ýol bilen ýetirilipdir, ol hem belli däldir. Belki, bu odany Magtymgulynyň özi hut Ahmet şanyň huzurynda okandyr.

Magtymgulynyň döredijiligini öwreniji alymlar onuň iki gezek Owganystana gidendigini tassyklaýarlar. Aslynda,

Magtymguly syňahatçy, jahankeşde adam bolupdyr. Dünýäni keşet etmek, aýlanmak, görmek, seýil etmek şahyryň iň uly arzawlarynyň biridir. Muňa şahyryň döredijiliginde mysallar az däldir. Muny şahyryň:

**Köňül aýdar keşet edip,
Gezsem jahany görsem —**

***

**Köňül istär, gezsem dünýä-älemi,
Ganatym ýok, uça bilmen neýläýin! —**

***

**Kysmat olmaz, gidem uzak ýollara,
Nesip goýmaz, gider ýolum baglar, heý! —**

***

**Köňül ýola rowandyr,
Hindistandyr hyýalyam.**

***

Köňül istär, sapar kylsak Azadym —

diýen setirleri-de tassyklaýar.

Magtymguly ýaly döwrüniň sowatly adamynyň onda-da, halkyň bähbiti üçin güýjünü, zehinini aýaman ýanyp-bişip, berkarar döwlet gurmagyň, azatlygy, erkinligi gazanmagyň ugrunda «Ýel boldum, ýüwürdim, ýerniň damarna» diýip, ýel bolup ýüwürüp ýören adamyň daş ülkelere, ýurtlara gitmäge, görmäge könlüniň beýle telwas urmagy diňe bir ýer, ýurt görmek, dynç, lezzet almakdan başgarak bolmaly. Bu syňahatlaryň aňyrsynda il-ýurt bähbitli uly maksat bolmaly. Şahyryň «Oglum-Azadym» goşgusy munuň şeýledigini has aýdyň subut edýär:

«Köňül istär, sapar kylsak, Azadym»

Şahyr bu setirde pederinden derwaýys iş bilen Owganystana sapara gitmäge rugsat sorayar. Ýöne «hyzdyr, haramly» ýolda öň hem iki ogluny aldyran ata perzendini hiç goýberesi gelenok. Ogul bolsa il bähbitli işden galyp biljek däldir, özelenip ýalbarýar:

**Meger, gitsek, halkyň köňli hoş bolsa
Kalbyma giripdir gitmek höwesi,
Ýene bizden bolar halkyň tamasy.**

Halk bähbitli işden Azady ogluny alyp galmaýar, oňa sag gidip, aman gelmegi üçin ak pata berýär. Bu sapara gidiliş şahyryň «Kişi sözlemeyen, sry paş olmaz, ýagşydan, ýamandan anlan ýaş olmaz» diýip aýdyşyna görä, gözýetiminiň giňäp, akyl-paýhasynyň kämilleşen mahaly bolmaly. Diýmek, 1724-nji ýylda doglan şahyr şol wagt 30-31 ýaşlarynda bolmaly. Sebäbi bu sapara gidilişi 1754—1755-nji ýyllarda bolandyr diýip çaklamak bolar. Bu saparyň maksady bolsa iki ýurduň arasynda arkalaşyk, ylalaşyk, bir-birege goldaw, bir-birege bähbitli gatnaşyk gazanmaktan ybarat bolandyr diýip pikir edýäris.

Pikirimizi jemläp aýtsak, Magtymguly ýakyn-u-alyş ýurtlary syňahata, saparlara gidende halk diplomatiýasynyň, ýagny, parlament diplomatiýasynyň wekili hökmünde ýola çykypdyr. Bu bolsa, Magtymgulynyň döredijiliginiň geljekde giňişleýin öwrenilmeli tarapydyr.

**Baba SARYÝEW,
Türkmenistanyň Daşary işler
ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň
uly mugallymy, filologiýa ylmlarynyň kandidaty.**

ÝAŞ DIPLOMATYŇ SESI

Bizňiň baş maksadymyz Watana gulluk etmekdir!

INTERNET-GAZETI

THE VOICE OF YOUNG DIPLOMAT

INTERNET-NEWSPAPER

Our main goal is to serve the Motherland!

Enlandyryşy — Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary instituty

Baş redaktor Täçgeldi GUTLYÝEW.

Redaksion geňeşiň agzalary: Begmyrat ATAYEW,
Merdan BERDINYÝAZOW, Mekanmyrat
KENANOW, Rahym BÄŞIMOW, Baba SARYÝEW,
Akmuhamet JUMAGULYÝEW,
Tatyana DÖWLETOWA, Batyr KAIROW, Merjen
GURBANAZAROWA, Bazar MESOW, Mergen
MÄMMETJUMAYEW, Miwe NABATOWA.

Baş redaktoryň orunbasary: Mähriban GANDYMOVA,
Jogapkär kätib: Bakdyurdy GARAYEW.

Jogapkär kätibiň orunbasarlary: Taňryberdi MYRATLYÝEW,
Ajayyp NOBATOWA, Annaberdi KAŞAŇOW.

Bölüm müdiri: Mätgurban MÄTGURBANOW.
Fotohabarçy: Muhammetmurat NARMEDOW.

Korrektorlar: Laçyn BERDIMYRADOWA, Sona HALYKOWA,
Şeker HUDAYBERENOWA, Gurbanjemat EGIRJÄÝEWA,
Dünýägözel ÇARYÝEWA, Tawus AKJÄÝEWA, Aýlar ATAJYKOWA.

**Gazet elektron görnüşinde
HGI-niň internet saýtynda
www.iirmfa.edu.tm salgysynda
hem-de iirmfa.nesil.edu.tr
sanly bilim portalında
ýerleşdirilýär.**

E-mail:
yashdiplomathi
@gmail.com